

Henk Stoorvogel
Tiemen Westerduin

Onderweg met de Samaritaan

BIJBELLEESGIDS

Voor Haggai, Serine en Robina, Winda en JunJun, onze lieve, geweldige sponsorkinderen uit Oeganda, Indonesië en de Filippijnen.

Voor morgen.

Henk Stoorvogel en Tiemen Westerduin

Onderweg met de Samaritaan

Bijbelleesgids

Tweede druk 2010

Uitgave in samenwerking met Compassion

© 2010 Uitgeverij Voorhoeve

Postbus 5018, 8260 GA Kampen

www.kok.nl

Omslagontwerp: Douglas Design

ISBN 978 90 297 1982 7

NUR 707

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

Dag 1: Een briljant verhaal

Lucas 10:25-37

Na een spreekbeurt in Sneek kwam ik (Henk) in gesprek met Jan van der Hoeven, een lange vijftiger met een vriendelijk gezicht. Naar aanleiding van de preek vertelde hij me dat hij op een koude, winterse avond een zwerver was tegengekomen. Hij had gevraagd waar de man de nacht zou doorbrengen. De zwerver was van plan om de nacht, zoals gewoonlijk, buiten door te brengen, zittend op een mobiel toilet. Dan had hij in ieder geval wat beschutting tegen de wind. Na een nacht kleumen op het toilet werd hij dan 's ochtends wakker gemaakt door de bouwlieden.

Jan had de zwerver gevraagd: 'Heb je het koud?'

'Ja', had de zwerver geantwoord. Hij had het erg koud.

Jan besloot iets voor deze zwerver te doen. Hij belde zijn vrouw, Sieta, en vroeg haar of zij het goed vond dat hij een zwerver mee naar huis zou nemen. Sieta vond het goed. In huize van der Hoeven moest inderhaast ruimte

gecreëerd worden om de zwerver een bed te kunnen aanbieden. Eén van de kinderen moest zijn bed afstaan en de nacht op de kamer van zijn broertje door brengen. Na een goede maaltijd en een warm bad genoot Henk, zoals de zwerver heette, van een weldadige nachtrust.

Henk, 52 jaar oud, was getrouwd geweest en had twee kinderen, een zoon en een dochter. Door een mix van pech, stommiten en onvermogen om het leven aan te kunnen was Henk op straat beland. Een zwerver, zoals er vele duizenden door de Nederlandse steden ronddwalen.

Henk zou één nachtje blijven. Hij bleef anderhalf jaar.

Henk werd onderdeel van het gezin. Hij kreeg een eigen kamer, hielp mee in het huishouden en ging mee op vakantie naar Zuid-Frankrijk. Koffieleut als hij was, zorgde hij er voor dat de koffie 's ochtends vroeg voor iedereen klaar stond. Jan vertelde Henk over de liefde van Jezus, die groot genoeg was om ook hem

te vergeven en schoon te was-
sen. De realiteit van Gods liefde
kreeg vaste grond in Henks le-
ven. Hij ging mee naar Opwek-
king, een grote evangelische
Pinksterconferentie, waar hij
hielp in de snacktent. Moe maar
voldaan plofte hij 's avonds voor
zijn tentje neer. Het was voor
hem de hemel op aarde.

Langzaamaan krabbelde Henk
weer op. Zijn gastfamilie hielp
hem aan een eigen huisje en aan
een baan. Na anderhalf jaar leek
Henk in niets op de zwerver die
in die koude winternacht door
Jan mee naar huis was genomen.
De liefde van God en het gezin
van der Hoeven hadden zijn le-
ven veranderd. Hij had weer zin
in het leven, had een eigen huis
en een baan.

Vijf dagen woonde Henk in zijn
nieuwe huis en twee dagen werk-
te hij bij zijn nieuwe baas, toen
Jan bij hem op bezoek kwam.
Hij belde aan, maar er werd niet
open gedaan. Een paar uur la-
ter belde Jan weer aan. Ook nu
werd er niet open gedaan. De
gealarmeerde politie brak de
deur open en ze vonden Henk,
zittend in een stoel. Overleden.
In zijn nieuwe huis had Henk
een hartstilstand gehad. Hij was
nu thuis bij zijn Vader en vierde
voor eeuwig opwekking.

Jan was Henks barmhartige Sa-
maritaan. 'De zwerver' werd
Henk. De dakloze kreeg een
thuis. Een man, gebutst en ge-
deukt door het leven, bloeide op
onder de liefdevolle begeleiding
van een heel gewoon gezin.

Nederland telt 40.000 daklozen, waarvan ongeveer een kwart met beperkte verstandelijke vermogens.

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan is spreekwoordelijk
geworden. De onbekende, onbeminde helper van de kapotgeslagen
man is een bron van inspiratie geweest voor boeken, gedichten,
films en schilderijen. Hoewel de gelijkenis slechts eenmaal in de
evangelieën voorkomt behoort hij, samen met de gelijkenis van de
verloren zoon, tot de bekendste verhalen van Jezus.

Het verhaal is niet alleen bekend, maar ook briljant. De aanleiding
voor de gelijkenis betreft de strikvraag van een wetgeleerde. Hij
wilde Jezus een hak zetten door een vraag te stellen die makkelijk
verkeerd te beantwoorden was. Wellicht kon de wetgeleerde Jezus

op een foutje betrapten, dat uitvergroten en Jezus' invloed op die manier indammen. Het was leuk geprobeerd, maar gedoemd om te mislukken. Iedereen die Jezus in een debat wilde verslaan kwam van een koude kermis thuis. Al Jezus' tegenstanders onderschatten hoe begaafd en geniaal Jezus was.

De strikvraag is, eenvoudig samengevat: 'Wat moet ik doen om in de hemel te komen?'

In plaats van de vraag te beantwoorden kaatst Jezus de bal terug: 'Wat denk je zelf? Hoe lees jij de Bijbel?'

De wetgeleerde kent zijn klassieken en antwoordt keurig: 'Hou van God met alles wat in je is en van je naaste als van jezelf.'

Jezus glimlacht. Dat antwoord had Hij wel verwacht. 'Prima,' zegt Hij. 'Doe dat en je zult krijgen wat je wilt: eeuwig leven.'

Dat had de wetgeleerde niet verwacht. Van God houden met alles wat in je is, dat lukte hem – in zijn eigen optiek – nog wel aardig, maar van mensen houden was een heel ander verhaal. En daar kwam nog bij: van wie moest je dan allemaal houden? Je kon toch niet van iedereen houden? Dat was gewoon onmogelijk. Dus vraagt hij: 'Ja maar, van wie moet ik dan allemaal houden? Wie is mijn naaste?' Daar had Jezus op gewacht. Dit gaf Hem de kans om de wetgeleerde te laten zien wat Hij bedoelde. En Jezus vertelt een verhaal van iemand die wordt overvallen, maar door alle geestelijke leiders aan zijn lot wordt overgelaten en uiteindelijk door een vreemdeling wordt gered.

Het is een vreemd verhaal als antwoord op de vraag die de wetgeleerde stelde. Het was veel logischer geweest als Jezus had gezegd: 'Wie jouw naaste is? Dat is eenvoudig. Stel je voor, je loopt van Jeruzalem naar Jericho en onderweg kom je een priester tegen, een collega. Hij is beroofd en ligt in kritieke toestand aan de kant van de weg. Dat is jouw naaste, dus je helpt hem.

Even verderop ligt weer iemand. Een Leviet. Ook hij is overvallen en ernstig mishandeld. Net als de priester is dit jouw naaste, dus je helpt hem.

Weer een stukje verderop ligt een Samaritaan. Net als de andere twee is hij overvallen en zwaar gewond geraakt. Hoewel hij een Samaritaan is, een bastaard Israëliet waar je eigenlijk niets mee op

hebt, is het jouw taak hem te helpen, want ook hij is, net als de anderen, jouw naaste.

Het maakt namelijk niet uit waar iemand vandaan komt of hoe hij er uit ziet, iedereen is jouw naaste.'

Dat was een logisch verhaal geweest in antwoord op de vraag van de wetgeleerde. Jezus vertelt echter een heel ander verhaal, een verhaal dat de vraag van de wetgeleerde nauwelijks lijkt te beantwoorden.

De gelijkenis heeft één gewonde, stervende man en drie voorbijgangers: twee religieuze leiders en een Samaritaan. Wie is wie in het verhaal? Jezus positioneert de wetgeleerde meesterlijk in de rol van gewonde man en zegt als het ware: 'Jij, wetgeleerde, bent er erg aan toe. Jij bent beschadigd, beroofd en stuk gebeukt door het leven. Jij bent stervend en hebt hulp nodig. Al jouw priester- en Levietenvrienden kunnen en zullen jou niet helpen, zij laten jou aan je lot over. Maar gelukkig is er een Samaritaan die jou kan redden.'

Jezus zegt: 'Als jij bij me komt met de vraag wie jouw naaste is, dan is het eerste dat jij moet beseffen dat je een naaste nodig hebt. Voor je anderen kunt helpen moet je eerst zelf geholpen worden. Voor je anderen kunt redden moet je eerst zelf gered worden.'

De slotwoorden: 'Ga heen, doe gij evenzo' kunnen ook vertaald worden met: 'Ga heen, beschouw jezelf aldus'. Hoe moet je jezelf zien? Als iemand die, voordat hij hulp kan bieden, eerst zelf geholpen moet worden. Door Jezus.

Over recht en gerechtigheid: Zou er in één van de steden in het land dat de Heer, uw God, u zal geven toch iemand uit uw eigen volk gebrek lijden, dan mag u dat niet koud laten. U mag uw hand niet op de zak houden, maar u moet diep in de buidel tasten. (Deuteronomium 15:7-8)

Welke gedachten roept de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan bij jou op?

Jezus, dank U voor het briljante verhaal van de barmhartige Samaritaan, een verhaal uit uw hart. Wilt U mij hierdoor onderwijzen?

Dag 2: De terugkeer van de Koning

Matteüs 21:1-11

Toen Nelson Mandela na meer dan 27 jaar gevangenschap van Robbeneiland werd vrijgelaten, stonden Zuid-Afrika en een groot deel van de wereld op zijn kop. Honderdduizenden mensen verwelkomden hun leider, degene die hun moest verlossen van het gehate apartheidsregime. Hossende menigtes, dansende mannen en vrouwen en zingende kinderen vierden uitzinnig de vrijlating van hun held. De koning van de vrede was teruggekeerd. Nu zou er aan alle onrecht en discriminatie een einde komen.

Mandela, in de jaren vijftig en zestig uitgegroeid tot hét symbool van de strijd tegen het gehate slavenjuk van de apartheid, was in 1964 tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld vanwege zijn leiding geven aan de gewapende vleugel van het ANC. 27 jaar lang werd hij bui-

ten de pers gehouden, in een poging zijn invloed op de zwarte bevolking van Zuid-Afrika te minimaliseren. Toen hij op 71-jarige leeftijd werd vrijgelaten bleek zijn populariteit echter alleen maar gegroeid.

Op de dag van zijn vrijlating verkondigde Mandela meteen dat de strijd voor de afschaffing van apartheid onverminderd door moest gaan. In 1993 won Mandela, samen met de blanke president De Klerk, die hem had vrijgelaten, de Nobelprijs voor de vrede. Een jaar later wonnen Mandela en zijn ANC de verkiezingen en werd hij tot president van Zuid-Afrika gekozen. De oudste zoon van het Tempu-stamhoofd in de Transkei, ongekroonde koning van de zwarte wereldbevolking, had bereikt waar hij van had gedroomd: een Zuid-Afrika zonder apartheid.

1,4 miljard mensen leven in extreme armoede. Hun dagelijkse budget is minder dan 1,25 euro.

Om de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan op waarde te kunnen schatten, is het van het allergrootste belang om God te zien als Koning. Jezus' komst op aarde was niets minder dan de terugkeer van een koning naar zijn rijk. God is niet alleen onze Vader, onze Redder, onze Rechter. Dwars door dit alles heen is Hij Koning. De Bijbel zegt dat God Koning is voor eeuwig en altijd. In Psalm 2 staat dat God Jezus heeft gezalft als Koning. Jezus is geen Koning zoals de andere heersers waar wij als mensen aan gewend zijn. Waar andere koningen door middel van wreedheid hun regime veilig stellen, is Jezus een Koning vol liefde. Waar andere koningen ten koste van hun onderdanen rijkdommen opstapelen, daar deelt Jezus eindeloos van zijn rijkdommen uit. Waar andere koningen de hoofdstad triomfantelijk binnen reden op een statig paard, trok Jezus Jeruzalem binnen op het jong van een ezel. De Bijbel zegt: 'Zie, uw koning komt tot u, rijdend op een ezel.'

Wanneer je het koningschap van God in de Bijbel bestudeert is er één aspect dat steeds weer terugkeert. Als een refrein. Als hét kenmerk van deze Koning. Is het zijn ontzagwekkende kracht? Is het zijn oogverblindende glorie? Zijn het zijn eindeloze rijkdommen? Zijn het zijn ontelbare onderdanen? Is het zijn grenzeloze liefde? Nee. Dat allemaal zijn cruciale, inherente aspecten van het koningschap van God, de grote Koning, maar dé ultieme kenmerken betreffen zijn recht en zijn gerechtigheid.

God is een Koning van recht en gerechtigheid.

Psalm 97:2 zegt: 'Gods troon stoelt op recht en gerechtigheid.' Op een andere plek zegt de Bijbel dat God van recht en gerechtigheid houdt. Hij bemint recht en gerechtigheid. Talloze teksten zouden we daar aan toe kunnen voegen, maar de boodschap is duidelijk: God is Koning en het fundament van zijn koninkrijk is recht en gerechtigheid.

Recht slaat op de manier waarop God de verhouding tussen God en mensen, mensen onderling en mensen en hun omgeving heeft verankerd in het wezen van de dingen. Er is een goede, gezonde manier waarop een relatie met God kan worden beleefd; zonder angst, zonder wetticisme, zonder krampachtigheid. Er is ook een weldadige manier waarop mensen, ver weg en dichtbij, met elkaar

kunnen omgaan; in liefde, vriendelijkheid en behulpzaamheid. Wanneer mensen op de juiste manier met God, elkaar en hun omgeving weten om te gaan, dan leven zij volgens het recht van God. Zij leven goed.

Gerechtigheid slaat op het weer goed maken van de dingen die kapot zijn gegaan. Omdat wij mensen niet altijd 'recht' leven, beschadigen wij elkaar en onze omgeving en raken we gescheiden van God. Gods gerechtigheid beschrijft die activiteiten en manieren die er op gericht zijn om de zaken die krom zijn weer recht te maken, om de zaken die verbroken zijn weer te herstellen en de zaken die beschadigd zijn geraakt weer te repareren.

Gods koninkrijk gaat uit van zijn recht, de manier waarop de dingen in hun wezen horen te zijn. En Gods koninkrijk is gericht op het herstellen van alles wat niet is volgens Gods recht. Jezus' komst op aarde had alles te maken met Gods recht en gerechtigheid. Hij kwam om de mensheid voor eens en voor altijd te laten zien: zo heeft God het bedoeld. Zo is een relatie met God bedoeld, zo hoor je als mensen met elkaar om te gaan, zo hoor je met je omgeving om te gaan. Jezus introduceerde God als Vader, leerde ons om onze vijanden lief te hebben en Hij had oog voor de vogels in de lucht, de lelies in het veld en de vissen in het water. Jezus leidde een leven uit één stuk. Hij leefde precies zoals God het leven heeft bedoeld. Hij leefde ons het leven vóór en liet zien: dit is wat God bedoelt met recht.

En tegelijk was Hij voortdurend bezig om de dingen die in zijn – Gods – optiek niet recht, maar krom waren weer te herstellen. Hij wees mensen op het feit dat zonde niet zozeer te maken heeft met je handelen, maar met je hart. Hij genas zieken. Hij gaf slaven, vrouwen en kinderen – groepen mensen die net als toen ook vandaag de dag nog massaal onderdrukt en genegeerd worden – hun waardigheid terug. Hij confronteerde politieke en geestelijk leiders met hun hebzucht en huichelarij. Op elke mogelijke manier zette Hij zich in om Gods recht te tonen en zijn gerechtigheid uit te voeren.

Jezus was de Koning die na een lange afwezigheid poolshoogte kwam nemen in zijn rijk. Wat Hij zag brak zijn hart. En op zijn ei-

gen, onnavolgbare manier ging Hij aan de slag om te laten zien hoe God het leven heeft bedoeld. Zijn intocht in Jeruzalem is daarbij van grote symbolische waarde. Waar de aardse koningen op vurige strijdrossen de hoofdstad binnenreden om zich te laten toejuichen, daar kwam Jezus op een ezelsveulen Jeruzalem binnenrijden. Waar aardse koningen zich de loftuitingen van de menigte lieten welgevallen, daar nam Jezus het gejuich van de massa huilend in zich op. De allerhoogste Koning toonde zich zelfs in zijn glorieuze triomftocht uitzonderlijk nederig, kwetsbaar, gebroken.

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan vat de aard van Jezus' koningschap samen en vormt in die zin een manifest van Jezus, Koning van recht en gerechtigheid. In de gelijkenis wordt de onrechtvaardigheid van het leven bloot gelegd – mensen worden beroofd, vernederd, mishandeld en aan de kant geschoven. De elite laat de minder fortuinlijke mensen aan hun lot over. Vooroordelen doen getroffen en de ogen sluiten voor hulp uit onverwachte hoek. Alle personages in de gelijkenis komen er jammerlijk van af, zijn stuk voor stuk voorbeelden van mensen die Gods recht niet kennen. Tot de Samaritaan ten tonele verschijnt. Een vreemdeling. Een helkkind. Hij ziet het onrecht en besluit Gods gerechtigheid te doen plaatsvinden. Hij herstelt wat kapot is gemaakt, hij zorgt voor de genezing van de gewonde, hij onderbreekt waar hij mee bezig was om voorrang te geven aan datgene dat prioriteit had.

Over recht en gerechtigheid: Uw troon is voor eeuwig en altijd, o God, de scepter van het recht is uw konings-scepter.

(Psalm 45:7)

Hoe zou jij recht en gerechtigheid in je eigen woorden omschrijven?

Dank U dat U naar de aarde bent gekomen om ons te laten zien wat recht en gerechtigheid inhouden.